

Non pervis:
**Matheoli Perusini Philo
sophi et Medici Clarissi-**

**mi Tractatulus de preceptis artificialibus et re
gulis medicinalibus ad augendam memoriam
admodum vtilibus,**

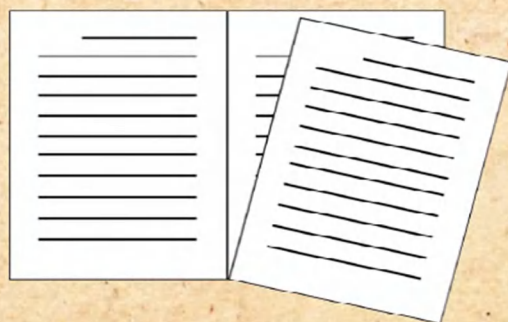
**¶ Hecato stichon Andree Boner Landauten
sis ad Lectorem.**

**¶ Immemor heu nimis est homini mens: vsq; caduct
Corporis et ceca mole gravata tacet
Vis cadit ingenij: docilis polyhymnia languet
Ut ferat auxilium casta Minerva suum
Ergo age nunc tenebras dum riserit apertæ iuventus
Discutias animi dogmata culta petens,**

*psalmus de
munda cum
munda
et pueri
munda*

*Hymnus ad Minervam
munda*

3 *de*

W woluminie kolejno współprawne sygnatury:

**Odręczny
spis tytułów**

SD 4122 II

SD 4123 II

SD 4124 II

SD 4125 II

SD 4126 II

SD 4127 II

Inc. 331

SD 4129 II

SD 4130 II

SD 4131 II

SD 4132 II

SD 4133 II

SD 4134 II

SD 4135 II

SD 4136 II

SD 4137 II

SD 4138 II

SD 4139 II

SD 4140 II

SD 4141 II

SD 4142 II

SD 4143 II

SD 4144 II

SD 4145 II

SD 4146 II

SD 4147 II

SD 4148 II

SD 4149 II

SD 4150 II

SD 4151 II

SD 4152 II

SD 4153 II

SD 4154 II

SD 4155 II

SD 4156 II

SD 4157 II

SD 4158 II

SD 4159 II

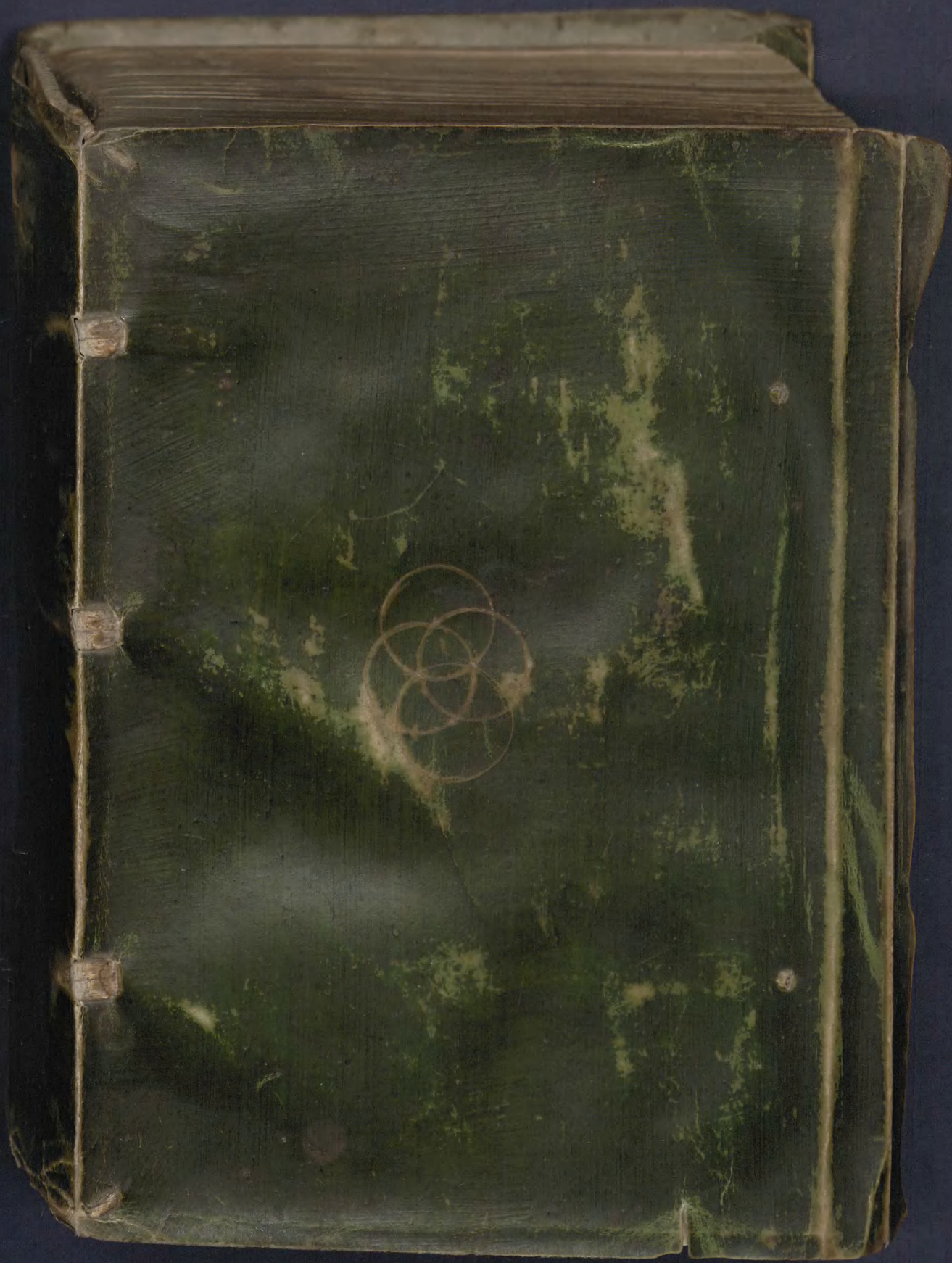
SD 4160 II

SD 4161 II

SD 4162 II

Inc. 331 b

Rkp. XVI wiek

In hoc libro contenta

- 1 Caxemes p. inera mediana, a de peste, Gab. frate Roth. G.
- 2 Poptaria epigon medica, emde, Antiochia ad 62 L
- 3 Podagra lictis elegiacis p. Edm. Hesp. Plogitio, 31 C.
- 4 Febrio dialogis Hottentis, 14 brendin Luthon. A.
- 5 In C. Plinij l. 30 cap. 122. Plagiar Apologiae Tuteny. G.
- 6 Masheoli test. de artificiali memoria. A
- 7 Ars memoriae Ge. Sibitij a poemata alior. A.
- 8 Vithenta exorata p. laun Cornarum. ad 45. Encl.
- 9 Nita ac Brachila p. Vity. Exor. asseruanda p. iud. Aug. & in Florentio.
- 10 Ad illibet calumnias Fudij, rufio Egenolphi. B.
- 11 Disputa de testam. na a iud. senius na D. Roth. a
- 12 Disp. Wensley Bacon p. D. Roth. Aet.
- 13 Disp. Hominis Schemer de morte Gori.
- 14 Disputa D. Amichatij de pignemoria. &c. D.
- 15 Disputationes duae D. Rothae p. Dolorandis aliq.
- 16 Disp. D. Amichatij, de 180 Comitibus.
- 17 Disp. Casp. Naeij de Phebomina. ad 48.
- 18 Disp. D. Fendij, p. Reripadhero doctorando.
- 19 Disp. D. Menier de catharus, residente Pehio. ad 49. C.
- 20 Disputa D. Roth. cum Proctoreis de Phebomina alij.
- 21 Allocutio a purgatio Sumas D. Naeij, ad 51. C.
- 22 Disp. de phlegmone, 1 Hamillij & Flaccij.
- 23 De lotione a balneis D. Amichatij & Masheolis. E.

- 24 Disputa. B. Jacobi Titichij & Sincero & Netherco.
- 25 Diss. P. Rell, & Bodrio, Nachholdo.
- 26 Diss. de causis febrend in græc, V. Clavij.
- 27 Diss. P. Svin: Scherby de Archi Tri nativa.
- 28 De sang & pituita V. Deembach & 3 Valtore
- 29 V. Deembach & doct. V. Quast medica (D
- 31 De calore & spem nativo diss. Menner & Steinnich. C.
- 32 De umore & eius generib. V. Hoffmann & Scherby
- 33 De lute diss. Hufsen & M. Baroth. 34 Esstasis Strack
- 35 Elementa Hipp. & Gal. V. Deembach & M. Baroth.
- 36 Reta moderat. ratio V. Menner. C.
- 37 Cæ & principia certitudinis V. Titij Regionoh. C.
- 38 Dinstinctio specul. nativæ Diss. Lamm, Faysen.
- 39 Ougo & ea petis & Bernhardi Eincedling
- 40 Cinc. D. Scholentz V. Henning Steinnich 41 V. Kontmann.
- 42 Von ungeliefen. 43. Vom Menstru ^{broch} melf
- 44 Facies & mores mense carum 45 Caphys V. Pistorius. E.

non permiss.
**Matheoli Perusini Philo
sophi et Medici Clarissi**

**mi Tractatus de preceptis artificialibus et re
gulis medicinalibus ad augendam memoriam
admodum vtilibus.**

**¶ Heratostichon Andree Boner Landauen
sis ad Lectorem.**

**¶ Immemor heu nimis est hominis mens: vsq; caduct
Corporis et ceca mole gravata tacet
Vis cadit ingenij: docilis polyhymnia languet
Nisi ferat auxilium casta Minerva suum
Ergo age nunc tenebras dum riserit apertæ iuventus
Discutias animi dogmata culta petens.**

*officium de
memoria cum
ad rationem
et finem
cum ratione*

Religioso et venerabili Viro

bonarum artium et philosophie magistro apprime docto Caspari
de Grunhayn! Andreas Boner Landaviensis S. D.

Multa capita
multos sensus.

Vando multa sunt mortalium capita multos
etiam eorundem sensus esse Doctissime vir! et
quemque voluptate sua trahi necesse est! quod nec
maiores nostri ignorarunt! nec quotidiana rerum omni-
um probatrix experientia tacet. Sunt ex omni studio-
rum virorum numero qui divinis litteris: sacratissimis
canonibus Cesareis legibus vigilantiissime incumbunt.
Sunt qui Galenum ducem sue facultatis expertissimum non
dedignant Sunt qui ingenuis artibus Aristotelicisque prae-
cis deditissimam non denegant operam Sunt qui eloquentie par-
tem Tullium sibi archetipum habent Indeque logodeda-
los sese fieri gestiunt Sunt et qui Lespiadum sororum blandissimum ceru-
sectari: haud minimam suae voluptatis partem: vltro pre-
dunt Ita in diversum omnis hominum turba rapit Et quod sin-
gulis illis: quo voti quisque sui propositum fiat: producibile ex-
cogitari poterit: quod celestem hanc animae vim qua vel visu
vel auditu precepta tenemus artificiosis excolere rudimen-
tis et naturalibus non nunquam fovere nutrimentis nihil pro-
fecto mihi in mentem venire poterit. Quo fit venerande
vire ut ne ego quidem aliud quicquam fore putaverim quo
magis tue obsequerer voluntati votisque responderem quam
fistularum rerum munera tuo dicarem nomini. Accipe
id propterea perbellum nec minus commodum Matheoli Pe-
rusini (cui non nihil etas nostra debet) de augenda memo-
ria opusculum Illudque tuis alis consecratum / solertis-
sime: quod potes! defende. Vale et salve Nestorem su-
peraturus eum cui Andree nunquam immemor.

147266

Inc. 334

Matheoli Perusini Philoso- phi et medici clarissimi Tra-

ctatus de preceptis artificialibus et regulis medicina-
libus ad augendam memoriam admodum vtilibus.

De voce ob-
liuiscens
augenda.

Am diu Borcarde et Bonaventura viri dignis-
simi et replicatis precibus me sepiissime prouo-
castis ut ego aliqua de memoria nutrienda et
augenda colligerem. quam rem ego vobis sepe
pollicitus sum. sed tenuit me hactenus continua agen-
darum rerum occupatio. Tandem statui votis vestris
parere et ita domino adiuvante aliqua et ea (ut puto)
digna et vobis vtilia aggregabo. Dicimus igitur qd de
hac materia nullum hucusq; inveni qui cōplete tracta-
ret adiungendo scilicet medicinalia cum alijs rebus que
artificiose memoriam augent. Alij enim ut Cicero maxi-
me de artificiosa memoria tractarunt quo pacto scilicet
regulis habitis potuisset memoria augeri. Ad consimi-
le autem propositum tractatum vnum vidi quem Gu-
telmus de Biscia notabilis philosophus atq; medicus
composuerat. Medici vero econtra tam noui q̃ vete-
res ad memoriam recuperandā si perdita esset et ad ha-
bitum fortificandum solum remedia medicinalia scrip-
serunt. Ponamus igitur simul verumq; studium ut cō-
plete discamus memoriam gubernare. Erunt igitur ca-
pitula duo in quorum primo ponemus quomodo possi-
mus memoriam artificialem augere beneficio regulari
In secundo vero dicemus qualiter id etiam fieri possit
beneficio medicinarum.

Guilhelmus de
Biscia

I.
II.

quod et de his longior q̃ nōn est in
causis
in aplo p̃ter quod p̃ter p̃ter p̃ter

Ars memorandi

Capitulum primum de artificio memorie
augende per regulas et documenta artis.

Icemus itaq; q; circa memoriam aut poten-
tiam memorandi duo opera habemus. Vñ
quod dicitur memorari / aliud reminisci. Li-
cet reminisci nō sit principaliter memoratiue

opus immo estimatiue. Licet hoc sine memoria fieri nō
possit. ideo duas distinguunt potentias / quarum vnā
vocant memoriam et alteram reminiscentiā Prius er-
go de memorari / deinde de reminisci dicemus.

Memorari igitur est retinere et cōseruare imagines
rerum prius ab anima perceptarum. **P**rimum igitur
que bene meminisse volum⁹ dum ea discimus vel au-
dimus oportet multum attente ⁊ profunde mentem ap-
ponere. sic enim diutius et firmitus in memoria remane-
bunt. Nam que superficialiter et sine attentione vi-
demus et audimus / et si frequenter tamē cito ea labi a
memoria experimur. Et ideo dicit Aristoteles quedam
semel scilicet attente videntes melius memoramur q̃ al-
tera multociens scilicet non attente Vnde apud Plato-
nis Thimeum scribitur Ego vt probum auditorem de-
cet sine sermone sub silentio mentem atq; aures parabo
Est autem et hoc documentum siue elementū vtile mul-
tum ad addiscendum Vñ is ē maxime docilis qui atten-
te paratus est audire vt scripsit Tullius primo nouorū
Rethoricorum Cuius ratio est hec / quia secūdo de ani-
ma habetur Actus activorum sunt in paciente et dispo-
sito Attentionis autē magna auditorem disponit et parat
ad profunde et perfecte reassumendum prius tamen in-
telligendum Conservatio enim sequitur intellecta Nul-
la enim observantur nisi prius intellecta Vnde Gorgias
(vt fertur) bene dixit Vbi intenderis ingenium va-

Actus activorum sunt in paciente ⁊ dispo-

opera
obice
memoria
reminisci

memoria
infectia

vari ⁊ retinere
agitur vñ
de anima perceptum

ficialiter an-
ticipatio labitur

53

attentionis
ignora

is intellecta
conseruatio

Reminisci
est estimatiue

Diffinitio

Actus
profunde ap-
tenda

Actus

Plato

Cicero

de anima

Ar
Sig
Ai
C
Sti
ma
Pro
Lur
diti
ur

in quibus delectamur in illis multum detinemur.

let. Felix itaque qui cum attentione audit atque studet.

Secundum admonimentum est quod in audendis delectari et admirari ad memorandum multum valent.

Nam in quibus delectamur et admiramur multum eis interdimus et in eis profundamur et detinemur. Attentionis autem magna et maxime profunda ut dictum est ad memoriam valet. Valet igitur et admirari et delectari in his que attentionem et profunditatem inducunt.

Huius autem signum maxime habemus in pueris. qui multum delectantur in formis et insignis rerum propter hoc quia eis nove et insuete sunt et earum bene memorantur. Unde dicit Averrois quod homo memoratur multociens quod fecit in puericia bona rememoratione. quod homo in puericia multum amat formas et figuras et multum in eis delectatur et admiratur. Quapropter figuntur in eis bene et propterea difficile dimittunt. Aliam tamen in problematibus de pueris et eorum memoria causam assignat Aristoteles sed illam velut res nostre impertinentem hic dimitto. Unde Tullius secundo Verborum Que acciderunt in pueritia meminimus opere me sepe propterea quod nulla nisi nova aut admirabili re commouetur animus. Utile est igitur (et si ita non sit) repetere scientiam in qua studes esse valde bonam et honorabilem et excellentem atque magnam et paucis notam. et non tantum scientiam sed etiam doctorem quem audis. Nam bona et honorabilia appetimus et amamus. Magna autem et rara admiramur. Sed si despicias aut spernas scientiam in qua studes vel doctorem a quo audis non bene percipies nec retinebis. Unde inter claves sapientie ponitur honor magistri. quare non est mirandum si auditores huius seculi parum perficiunt. quod de se commouentur. magistri spernunt. quare tales perficere non videmus.

Alij

II.

Delectatio & ratio in audiendo memorandi valent

Admiratio & Delectatio
Attentio proficiunt

Re nova & rationabili commouit

Saluberrima
capta per studijs

Al. 100

Signo docet
Averrois in p.

Averrois

Al. 100
ca. di
mittit

Cicero

Secundum
magnum estimat
bis

Propter hoc
ut falsa rati
onis per uisio
ne despicias.

III.
Summam de pau-
erem reducantur
noranda.

¶ Rursus et tertium est admonimentum quia memo-
ria hominum labilis est et turbe non sufficit ut dicit Se-
nece necesse brevia et pauca esse que memorari volumus.
Ideo oportet ea que facilius retinere volumus ad sum-
mam quandam et paucitatem reducere. Hoc enim mo-
do facilius retinebimus. et propter hanc totius memo-
riam habebimus in summa illa. et in comuni ad quod
reduximus omnia includuntur. Unde dicit Philosophus
tercio Topiconum In argumentacionibus propositio-
nes memorabiliter scire oportet. Nam velut in memoria
si propositiones communes tantum posset statim faci-
unt illa memorari. Contrario igitur modo procedere
debet discens et memorans. Nam que discimus oportet
per plura explicari et diuidi. sed que volumus memini-
se colligere et breuiare oportet. Unde peroptime dicitur
ab Hugone in Didascalico sicut ingenium in diuidendo
inuestigat et inuenit ita memoria colligendo custodit.
Oportet ergo ut que discendo diuisimus. comendando
memorie colligamus. Colligere autem est ut ea de quibus
prolixum scriptum vel disputatum est ad breuem quadam
et compendiosam summam redigamus. Habet namque om-
nis tractatio aliquod principium cui tota vita et vis sen-
tentie innititur et ad ipsum cum talia referuntur. hoc
querere et considerare colligere est. Quidam fons est cu-
sus sunt multi riuuli / anfractus fluminis non sequere! tene
fontem et totum habes. Idcirco dico quod memoria homi-
nis hebes est et breuitate gaudet. et si in multa diuidit
minus in singulis retinet. Unde et qui circa pauca occu-
pantur et sollicitantur melius memorantur. quare debet
(exempli gratia) quando quis de sero multa legerit et il-
lorum voluerit meditari / reducere illa in quandam bre-
uem numerum et sic omnium facilius memorabitur.

vacillat. ut aliq-
ui cum tota vis
innititur.

Discens
memorans

Colligere

memoria
intali gaudet

Gaud. discedunt præcepta hanc, a Fabij a
memoria.

¶ Adhuc autem quartum admonimentum erit. quia me-
moria hominis labilis est. oportet etiam cum multa memo-
riter discere volumus per partes secare minutas et diuisi-
simas et non simul illa perlegere! et una particula mediter
scita aliquantulum pansare. Deinde prima repetita ad-
secundam. Deinde ad tertiam! et sic per ordinem usque in finem
perueniendo sic cum non est difficultas nec tedium. Unde
Martianus in rethorica sua Si longiora fuerint ad-
discenda diuisa per partes facilius inherescunt. Unde
bene dicit ille poeta Scire si vis hanc rem totam sit se-
parata minutim.

¶ Amplius et quintum admonimentum ut dicit Phi-
losophus Meditationes memoriam saluant in reminis-
cendo ac perpetuo retinendo! frequenter considerare et
cogitare oportet que conseruare intendimus! sic enim non
contingit obliuio Unde Seneca Memoria nihil perdit
nisi ad quod sepe non respicit Unde scribitur in Didas-
calicon. Principium in lectione est consideratio et con-
firmatio in meditatione. Unde recte meditatio interp-
tatur mentis dictatio. Egregie igitur hoc admonimen-
tum et ante proximumque maxime ad memoriam con-
ferunt simul tanguntur in Didascalicon his verbis. In
omni doctrina breue et aliquod certum colligere oportet
quod in arcula memorie recondat. unde postmodum cum
res exigit aliqua deriuentur. unde hec etiam sepius re-
plicare et de ventre memorie ad palatum tractare neces-
se est. Unde rogo te ne multum legeris quisquis es sicut
multi faciunt si multa legeris aut multa legendo percur-
reris. sed bene letere si multa que percurreris intellexeris.
Discursus super omnia fugias ut sanctus Thomas di-
cit in epistola sua didascala ad fratrem studentem et non
tantum si intellexeris sed conretinere potueris. Exams

111.

Per partem
feliciter ed

A. 111.
(23)
Sim. diffra-
tah atq. tar-
die

Jo. nominali cap. 2

na igitur eiꝑm cum legis ⁊ quantũ tenere poteris tam-
tum legas si vis memoriam exercere. sed si vis totum il-
lum lectionis habere ⁊ in eo delectari legere potes quan-
tum desideras sed parum inde retinebis! quod pulchre
gloriosissimus Thomas dicit vt retulimus. discursum
super omnia fugias. alias enim nec legere multum pro-
dest! nec intelligere prodest ad memoriam Si enim legi-
mus multa que tenere non possumus siue illa intelliga-
mus siue non! illorum non memorabimur. que enim te-
nere non possumus! nec illa memorari. cum memorari
et tenere idem sunt vt ab origine prediximus. Et sic ita
de arte ⁊ modo memorandi satis sit dictum Consequens
autem est doctrinā et artem reminiscendi tractare.

Tractatus Secundus de Re- miniscencia.

¶ Vm itaqꝫ scdm Aristotelem! ordo et psequen-
cia reminiscibiliũ causa sit reminiscendi! oportet
ea quorum vnum per alterũ reminisci vo-
lamus ordinationem et consequentiam habere!
cum reminisci quod memorari dicitur sit per aliquas
in memoria retenta inuestigare et reinuenire oblita

¶ Ad inuestigationem ergo oblitorum vt reinuentian-
tur necessario requiritur ordo illorum quorum intendi-
mus reminisci Vnde dicit Philosophus Que bene ad
inuicem ordinata sunt! bene sunt reminiscibilia. Que
vero male! grauiter. Ideo oportet ea in quibus stude-
mus si bene ordinata sunt meditari frequenter et in con-
suetudinem scdm ordinem illum illa reducere. si autem
nō bene ordinata sunt debemus ea quantũ possumus or-
dinare! et scdm illum ordinem meditando consuescere.

¶ Nam si ea in quibus studemus nunc vno modo vel ordine ! nunc alio consideremus ! ordo eorum non confirmabitur in nobis ! sic dicit Seneca Non conualescit planta que sepe transfertur . Debemus igitur ea quorum facile reminiscitur volumus a principio bene ordinata capere ! vel a rei natura ! vel a magistris ! vel a nobis ipsis ! et illa secundum ordinem illum consuetudini reducere .

¶ Secundum documentum dicemus quod amplius quia ut dicit Philosophus Quod ordine primo res apprehense sunt et considerate ab anima ! eo ordine se habent motus id est impressiones facte in anima ex eorum apprehensione . Motuum autem ordo et consequentia causa est reminiscendi . Ex eo enim quod post primum motum natus est sequi secundus ! reminisci contingit ut dicit philosophus . Oportet igitur a primo et per ordinem incedere ad rehabendum oblitum quod querimus . Propter hoc enim et propter consuetudinem ! qua ordo ille est velocius nobis occurrere oblitum . Unde videmus cum in aliqua arte sumus non ui si per ordinem quod audiuius incipiendo interrogemur facillius respondemus . si autem ordine mutato respondere debemus ! fiet male aut cum difficultate . Unde et pueros cum aliquid quod legerint referunt si alicuius sequentium sint oblitum precipimus a capite inchoari sic enim aliquociens a principio iterando id eorum occurrere medijs quod prius erant oblitum .

¶ Tertium documentum dicit enim philosophus quod ex vno similitudine contingit reminiscitur alterius . Vnde cum fuerimus oblitum cogitare de Virgilio nobis occurrat Homerus ! cum Averrois dicitur quod memorari contingit propter suum simile . et ita debemus illud sepe reuoluere et sic facile oblitum reminiscemur .

¶ Quartum documentum nos ad reminiscitur iuvat cogitacio contrarii ut dicit Philosophus ut cum cogitamus Achillem venit in mentem Hector ! cuius eramus oblitum .

¶ Quintum documentum. dicit Aristoteles q. olens
vbi aliqua tractauimus principiu e reminiscendi Vnde
vtile est locu considerare in quo dicta aut facta sunt illa
quoz volumus reminisci Vnde Cicero p media artifi
ciali habenda docet stabiliri quedā loca! et illis cogita
tis facile venimus in oblitum

¶ Sextum documentum! q. fantasia multum ab ima
ginacōib⁹ mouet oportet stabilire quasdā imagines que
similitudines habeāt cū his q volum⁹ recordari. Exem
plū si volum⁹ reminisci pontis curui qui ē vnus de pon
tibus Patavinis ponem⁹ in memoria vnū pontem ma
gnū et vnū hominē curuū! et sic facile pontis curui
reminiscimur. Hoc em̄ documentum cum superiore est
fundamentū artificialis memoriē. Que igit ad artem
et doctrinā memoriandi r reminiscendi prinēt viri digni
hec dixisse sufficiant. Qui aut plura de huiusmodi lege
re desiderat videat vberiore tractatū nostrū qui ē a
nobis de hac materia cōpositus. Multa quidē adduxi
etiā ad verba eoz que ab alijs percipere potui vt sermo
noster ppleciō: esset. Nūc vō ad medicinalia trāseam⁹.

Capitulum Secundum.

¶ Conseruare vel augere memoriā cū medici
nalib⁹ opus est laboriosissimū! q. thesaurus
iste bonā corporis dispositionē requirit et op
timū vite ordinē Ponem⁹ tamē aliqua sub
cincta que apud nostros auctores erunt multe vtilitate
Cōmuniter quia memoriā sit labilis ab humido r frigē
do Seruentur iste regule que sequuntur.

¶ Prima regula. Corpus teneatur mundum a super.

fluitatibus. unde quotidie sit ventris beneficium! et si
nō naturale fiat artificiale Vina magna fugiantur! im-
mo vtile ē si quis vult bonā habere memoriā vt aliquot
dies abstineat a vino et loco eius aqua vtatur zucari.
Vitet que sunt acris saporis sicut allia et huiusmodi et
legumina omnia Superuicet coitum superfluum! et car-
nes facilis digestionis comedat Acerum et acetosa cepe
etiam maxime nocet vt dicit Auicenna.

¶ Secunda regula. Buglossa Zinziber sunt optima
memorie quomodolibet administrata et maxime zinzi-
ber conditū bis in hebdomada aut ter ieiuno stomacho
ad quantitatem castanee de mane capiatur.

¶ Tercia regula. Mirabolani conditi sunt optimi! se-
mel in ebdomada sumere vnum si simbrum rest species
mente! scdm Auicennam est optimum.

¶ Quarta regula. Confectio anacardia ad quanti-
tatem cicercis sumpta in ebdomada semel in auroa com-
fert mirabiliter Similiter diambria scdm Auicennam.

¶ Quinta regula. Oleum philosophorū scdm Mesue
mirabiliter occipicio inuncto ex eo reparat memoriā.

¶ Hec igit sunt viri digni medicinalia que inter alia
sunt electissima pro pseruanda mediā et ita finē facio.

Roma
Jan 10
1900

